

แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH THE PRINCIPLES OF SUFFICIENCY
ECONOMY PHILOSOPHY OF SCHOOLS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE OFFICE AREA 20

ชนิดา ทัดสนิยม* พงษ์นิมิตร พงษ์ภิญโญ และ พิมพ์พร จารุจิตร

Chanida Thadsaniyom* Phongnimitr Phongphinyo and Pimporn Charuchit

สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี 41000

Program in Educational Administration, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University,

Udon Thani 41000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: cjchanida@hotmail.com

รับบทความ 13 พฤษภาคม 2562 แก้ไขบทความ 4 กันยายน 2562 ตอรับบทความ 11 กันยายน 2562 เผยแพร่บทความ ตุลาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความคาดหวังในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง และจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2560 จำนวน 3,073 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความคาดหวัง ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้านสภาพปัจจุบันและความคาดหวัง เท่ากับ 0.86 และ 0.98 ตามลำดับ ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา จากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 63 คน โดยใช้แบบประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ซึ่งเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, แนวทางการบริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) examine the current situation, expectations of school administration in accordance with the principles of sufficiency economy philosophy, 2) establish the guidelines for school administration in accordance with the principles of sufficiency economy philosophy, and 3) to evaluate the guidelines for school administration in accordance with the principles of sufficiency economy philosophy in schools under the Secondary Educational Service Office Area 20. The research was divided into three phases: Phase I- Examination of current conditions, expectations, and needs of school administration in accordance with the principles of sufficiency economy philosophy. The population were 3,073 teachers working in schools under

the Secondary Educational Service Office Area 20 in the academic year 2018. The research instrument was a set of 5-level rating scale questionnaires concerning current conditions and expectations with a reliability of 0.86 and 0.98, respectively. Phase II- Establishment of guidelines for school administration in accordance with the principles of sufficiency economy philosophy. The semi-structured interviews were conducted with ten school administrators. Data analysis was done through content analysis and confirmed the data quality using triangulation techniques. Phase III- Validation of guidelines for school administration in accordance with the principles of sufficiency economy philosophy. The developed guidelines were validated and confirmed by 63 school administrators using the 5 - level rating scale evaluation form. Data were analyzed for mean and standard deviation.

The findings revealed that current conditions and expectations of school administration in accordance with the principles of sufficiency economy philosophy in schools under the Secondary Educational Service Office Area 20, as a whole at a high level in overall and each aspect. The guidelines for school administration in accordance with the principles of sufficiency economy philosophy in schools under the Secondary Educational Service Office Area 20 in terms of utility, feasibility, propriety, and accuracy standards, as a whole was at the highest level.

Keywords: School Administration, Principles of Sufficiency Economy Philosophy, Guidelines for School Administration

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่ 9 ได้ทรงพระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นเวลานานกว่า 30 ปี ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต และวิถีปฏิบัติสู่ความสมดุล และส่งผลให้มีความสุขอย่างยั่งยืนโดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, ความนำ) การบริหารประเทศที่ผ่านมาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการน้อมนำสู่การบริหารประเทศ เริ่มต้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) และปัจจุบันกำลังดำเนินการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) กล่าวถึง หลักการในการพัฒนาประเทศโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืนและคนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และจิตสำนึกของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งสาระสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 ได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น มีสาระสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติด้านวิสัยทัศน์ คือ ประเทศมีความมั่นคง และยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์ขับเคลื่อนสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง, 2560, หน้า 12 - 13)

จากทิศทางการพัฒนาประเทศดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการในฐานะกระทรวงหลักในการพัฒนาคนจึงได้มีกาดำเนินการประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรม โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลัก เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 3) กระทรวงศึกษาธิการ มีความตระหนักภารกิจด้านพัฒนาคนและเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ จึงได้ดำเนินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยปี พ.ศ. 2553 - 2554 พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และมีการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาได้ครบทุกแห่งทั่วประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 36) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ริเริ่มที่จะผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษาน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาในทุกด้านและทุกมิติ (ปริยานุช ธรรมปิยา, 2557, หน้า 11 - 12) ส่งผลให้สถานศึกษาในจังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ได้ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับนโยบาย และดำเนินการขยายผลต่อครูผู้สอนนำไปปฏิบัติสู่สถานศึกษา

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

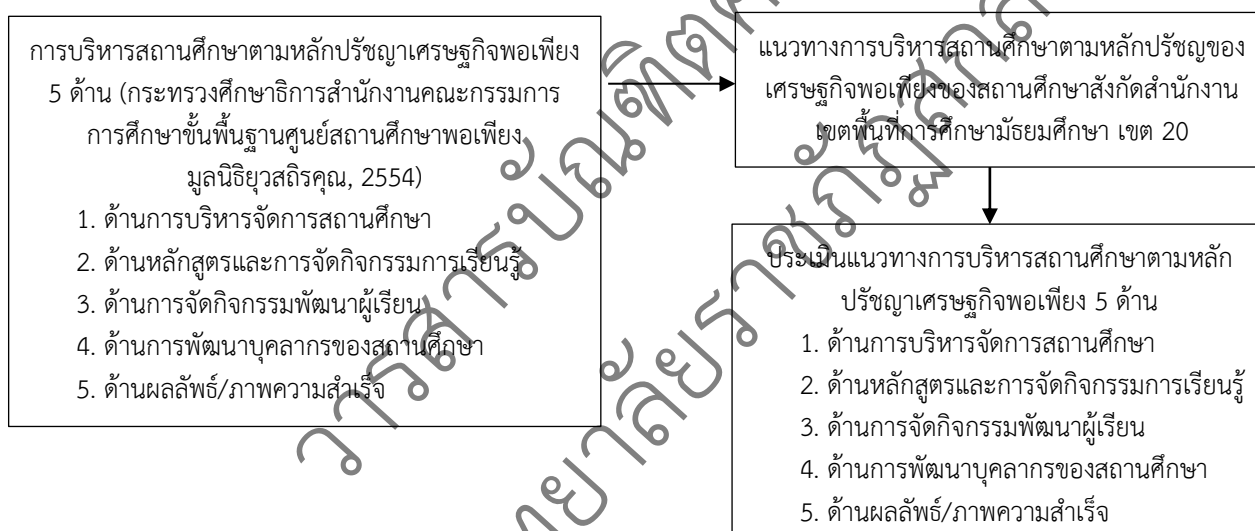
2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2554) ในสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังกรอบแนวคิดการวิจัย ในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยมุ่งศึกษาสภาพและความคาดหวังในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2560 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2560 จำนวน 3,073 คน โดยมีขั้นตอนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างถึงใน สมชาย วรภิรักษสมสกุล, 2553, หน้า 165) ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 341 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ใช้สัดส่วนตามจำนวนประชากรจำแนกครูตามขนาดโรงเรียนเป็น 4 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ได้ครู

กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 71 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 101 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 56 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 113 คน ในการศึกษาสภาพและความคาดหวังโดยจัดลำดับความสำคัญของสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาจนถึงปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สภาพและความคาดหวังในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้านสภาพปัจจุบันและความคาดหวัง เท่ากับ 0.87 และ 0.98 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS) เก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยทางไปรษณีย์ จำนวน 341 ฉบับ ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 100.00

ระยะที่ 2 การหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 มาหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 2 จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 การศึกษาในระยะที่ 3 เป็นการประเมินแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 2 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อตรวจสอบด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องของแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จำนวน 60 คน การวิเคราะห์ผลการประเมิน ด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องของแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จากผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยการสัมภาษณ์ในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ ควรมีการติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานประจำปีที่น่าเชื่อถือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา มีนโยบายที่น่าเชื่อถือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี

2.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การประยุกต์ใช้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด สำหรับแต่ละชั้นปีในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 การแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุง พัฒนางาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ดียิ่งขึ้น

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ สถานศึกษาควรมีแผนงานแนวนั้น เพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจัดกิจกรรมแนวนั้นให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและยังมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมแนวนั้น

2.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ สถานศึกษาควรมีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต และส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิต แก่บุคลากรของสถานศึกษา

2.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ สถานศึกษาควรเตรียมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจัดการทรัพยากรและการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ ให้บุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม รู้จักใช้และจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญเพื่อนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร ผุยผง (2561, หน้า 69) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า สภาพการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ให้ความสำคัญกับนโยบายของต้นสังกัด โดยมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา ตามแนวทางการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษา ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ โดยศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (พ.ศ. 2550 – 2554) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้หน่วยงานและสถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำเนินการบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (ทิศนา แคมมณี, 2558, หน้า 16 - 22)

2. ผลการศึกษาความคาดหวังในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคาดหวังในการบริหารสถานศึกษาตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า การที่สถานศึกษามีการดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องมาจากกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยต้องมีการกำหนดเป็นนโยบายไว้ในแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 หน้า 2)

2.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ความคาดหวังในการให้สถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยศึกษาเป็นครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ร้อยละ 100 จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ครูเห็นถึง

ความสำคัญของการจัดหลักสูตรและการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับ ขวลิท จันทรศรี (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า การนำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศการเรียน การจัดหา เลือกใช้ และพัฒนาสื่อ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนการวิเคราะห์ วิจัย เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่นักเรียนที่จะอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข อันเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการสืบสานพระราชดำริ ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง โรงเรียนต้องมีการวางแผนที่ดี มีลำดับขั้นตอนและมีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ความคาดหวังในการให้สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียน ได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่ง นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2556, หน้า 155) ได้ทำการศึกษาการแนะแนวอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเชื่อมโยงประสานเข้ากับหลักการแนะแนวอาชีพ กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักโลกกว้างทางอาชีพ โอกาส และช่องทางเพื่อสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้ การแนะแนวอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครูและบุคลากรทางการแนะแนวสามารถทำได้โดยการให้ข้อสารสนเทศทางอาชีพที่ผ่านการวิเคราะห์โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาอธิบายทั้งด้านความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันซึ่งตั้งอยู่บนความรู้ และคุณธรรมอย่างครอบคลุม โดยใช้เทคนิคการนำเสนอแก่ผู้เรียน ดังนี้ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย การจัดป้ายนิเทศ นิทรรศการ การศึกษานอกสถานที่ ศูนย์การศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ การจัดเตรียมผู้ที่มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจนไว้สำหรับการคอยให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น อันจะส่งผลต่อการวางแผนชีวิตและตัดสินใจ

2.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า ความคาดหวังในการให้สถานศึกษามีการจัดการประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนบ้านเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ของ กานต์ชนิต ต๊ะนิยะ (2551, หน้า 105) ได้กล่าวถึง การบริหารงานบุคคลตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า ได้กล่าวถึงการที่บุคลากรในสถานศึกษา ครู ผู้อำนวยการ และนักเรียนได้รับการอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ถือเป็นแนวทางในการปลูกฝังค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ พบว่า ความคาดหวังในการให้บุคลากรของสถานศึกษาควรมีการจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ บรรเทา (2558) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 (เลย -หนองบัวลำภู) ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ 2 การพัฒนาบุคลากร แนวทางการขับเคลื่อน ให้อบรมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมายให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในการบริหารจัดการ

3. แนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) เพื่อหาแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ได้แนวทาง ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศาลิษา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประสิทธิ์ (2557, หน้า 12 - 13) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ต้องเริ่มจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีแรงบันดาลใจในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และทำงานอยู่ก่อนแล้ว จึงจะสามารถต่อยอดส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ดี

3.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด สำหรับแต่ละชั้นปีในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 การแก้ปัญหา

เพื่อปรับปรุง พัฒนางาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา โดยคณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอนโดยกระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 7 - 15) สรุปได้ดังนี้ สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับสถานศึกษา มาปรับปรุง เพิ่มเติม พิจารณา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน จากนั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนปรับปรุง เพิ่มเติม หรือพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้ตามลำดับ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหาที่เริ่มจากชีวิตประจำวัน เชื่อมโยงสู่ครอบครัว ประเทศชาติและสังคมโลก เน้นการทดลองที่ปฏิบัติจริงทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น โครงการ โครงการ ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม การวัดประเมินครอบคลุม 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา คือ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย แรงบันดาลใจ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารในการพัฒนาความรู้เพื่อเป็นต้นแบบ และสร้างแรงบันดาลใจ ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย นโยบายและการส่งเสริมจากต้นสังกัด บริบทพื้นฐานของวัฒนธรรมสังคม ประกอบไปด้วยแหล่งเรียนรู้สำคัญของผู้เรียน และการอยู่ร่วมกันบนสังคมบนพื้นฐานความแตกต่างของศาสนาชาติพันธุ์และวัฒนธรรม

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ มีแผนงานแนวนโยบายเพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมแนวนโยบายให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและยังมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมแนวนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับงานวิจัยของ ศาสตราจารย์ บุญเกิด และนันทกาญจน์ ชินประห์ชัย (2558, หน้า 9) ที่ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมโรงเรียนและครูพัฒนาผู้เรียน พบว่า การจัดกิจกรรม/โครงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละสถานศึกษาสามารถทำได้หลากหลายมีความแตกต่างตามบริบท ในระดับประถมจะเน้นกิจกรรมที่เสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียง โดยเน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดโดยครูตั้งคำถาม ระดับมัธยมจะเน้นกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ผ่านการวางแผนและการถอดบทเรียน 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ และนำไปสู่การใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตและการพัฒนาอาชีพให้กับนักเรียนเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ มีการจัดการประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตแก่บุคลากรของสถานศึกษา สอดคล้องกับ พรทิพย์ บรรเทา (2558) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคล กล่าวว่า โรงเรียนมีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มีคุณธรรม โดยสร้างความตระหนักให้บุคลากรในโรงเรียนเล็งเห็นประโยชน์ ทั้งนี้การบริหารงานบุคคลจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย

3.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยังจัดการทรัพยากรและการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ บุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม รู้จักใช้และจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ ปริญญา พิบูลสรายุ (2549, หน้า 94) ได้กล่าวถึง เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน คือ การทำให้นักเรียนรู้จักความพอเพียง โดยวิธีการปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะ เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม เรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว

4. การประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 2 เพื่อตรวจสอบด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งโดยรวมและรายด้านทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่ผู้วิจัยจัดทำแบบประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 63 ท่าน ได้ทำการประเมินองค์ประกอบของแนวทางในแต่ละด้านตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษามีการติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติประจำปีที่น่าพอใจมากที่สุดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา และ พบว่า ในด้านมาตรฐาน ด้านอรรถประโยชน์ (Utility Standard) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งเป็นมาตรฐานด้านที่กำหนดขึ้นว่า

สารสนเทศที่เกิดขึ้นมีสารประโยชน์ต่อผู้ที่คาดว่าจะนำสารสนเทศในการประเมินครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในภายภาคหน้า มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility standard) เป็นการประเมินที่ถูกต้องที่แสดงถึงว่าการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ความฉลาดรอบคอบ มีศิลปะในการติดต่อสื่อสาร มีความประหยัดเวลาและทรัพยากร มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) เป็นการประเมินที่แสดงถึงจุดเน้นเกี่ยวข้องกับจริยธรรม เพื่อเป็นหลักประกันว่า การดำเนินกิจกรรมการประเมินซึ่งส่งผลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย และในหลายวิธีจะไม่ทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายหรืออันตราย เพื่อปกป้องสิทธิของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy standard) มาตรฐานด้านนี้ถูกกำหนดขึ้นโดยเจตนารมณ์ที่ทำให้แน่ใจว่าสารสนเทศมีความสมบูรณ์เชื่อถือได้ (Madaus, Scriven & Stufflebeam, p. 1983 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, หน้า 457 - 461) ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ส่งผลให้ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และอาจเป็นไปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญมองเห็นว่าแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2552, หน้า 21) ที่กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการศึกษาสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัย การประเมินเป็นการตรวจสอบการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การประเมินเป็นการช่วยเสนอสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ และการประเมินเป็นการสนองสารสนเทศแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายด้วยการบรรยายอย่างลุ่มลึก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวาณิช (2545, หน้า 62) ที่กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็นโดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ประเมินว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังซึ่งนำไปสู่การหาแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ปรากฏว่าในรายด้าน ดังนี้

1.1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา จากการศึกษาแนวทาง พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ควรให้ความสำคัญโดยการให้สถานศึกษา ซึ่งนำโดยผู้บริหารสถานศึกษาให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีการติดตามผลตามโครงการที่ได้จัดทำขึ้น

1.1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากแนวทาง พบว่า ควรให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินงานในการนิเทศ การติดตาม เพื่อให้ครูผู้สอนแก้ปัญหา และพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จากแนวทาง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการให้สถานศึกษาจัดทำแผนงานแนะแนวเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และให้มีการดำเนินงานติดตามผล

1.1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา จากการศึกษาแนวทาง พบว่า ผู้บริหารสามารถดำเนินการให้มีการจัดประชุม อบรม ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ในศูนย์ประจำจังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท รวมทั้งให้มีการจัดกิจกรรมกรรมต่าง ๆ แก่ครูผู้สอนเพื่อเป็นการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ จากการศึกษาแนวทาง พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและยังจัดการทรัพยากรและการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดสามารถทำได้โดยการจัดให้ครูศึกษาดูงาน เพื่อเป็นแกนนำ และผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเป็นอย่างดีและสามารถปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดีได้

1.2 แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ในครั้งนี้เป็นแนวทางในภาพรวม ดังนั้น ก่อนนำไปใช้ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปประยุกต์ใช้ให้ตรงกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 อาจทำได้หลายประเด็นทั้งระเบียบ วิธีวิจัย และหัวข้อการวิจัย ดังนี้

2.1 ควรศึกษาถึงแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ว่าบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด รวมทั้งมีการประเมินปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมกับสภาพตามบริบทของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 เกี่ยวกับตัวแปรในด้านต่าง ๆ และปัจจัยอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ).
- _____. (2554). *ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2550 - 2554)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์ขับเคลื่อนสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. (2560). *แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กานต์ชนิต ตะนัย. (2551). *การน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนบ้านเทิดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จิราพร ผุยผง. (2561). *การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. วารสารบัณฑิตเอเชีย, 8(1), 69 - 77.
- ทิตินา ขวมมณี. (2558). *ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอนกระบวนการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรินทร์ จุลทรัพย์. (2556). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ทฤษฎีและหลักการบริหารการศึกษา*. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- บุญสวน บุญโพธิ์. (2542). *การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (รพชส)*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรียานุช ธรรมปียา. (2557). *การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (พ.ศ. 2549 - 2557)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- พรทิพย์ บรรเทา. (2558). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 (เลย - หนองบัวลำภู)*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประทีพ. (2557). *การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555 - 2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวิมล ร่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2545). *เคล็ดลับการทำวิจัยในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.